

Förord

Lidköping ska vara en välkomnande och hållbar kommun.

Kommunens värdegrund bidrar till att nå vår vision och innebär att:

- Vi förbättrar och vågar testa nytt
- Vi utvecklas tillsammans
- Vi drivs av engagemang

Min målsättning är att kommunen ska bidra till att invånarna har en god hälsa, känner trygghet, frihet och har hopp inför framtiden.

Planeten vi lever på har begränsade resurser och när vi driver utveckling måste vi ta hänsyn till natur, samhälle, ekonomi och människans välmående.

En hållbar utveckling kan inte ske om miljön försämras, om välfärden inte är rättvist fördelad eller om våra naturresurser överanvänds. Vi ska jobba utifrån de tre dimensionerna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Genom vårt hållbarhetsprogram vill vi ge en samlad beskrivning av hur vi arbetar för hållbar utveckling i linje med Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbarhet.

Programmet ska användas som stöd och drivkraft för att integrera hållbarhet som en naturlig del i det dagliga arbetet. För att lyckas krävs öppenhet, samarbete, kunskapsutveckling och ett tydligt ledarskap. Vi når resultat genom att följa upp och ha koll på läget och i tät dialog med medborgare och näringsliv gör vi smarta förbättringsåtgärder som leder till ökad hållbarhet.

Det är tillsammans vi skapar ett hållbart samhälle.

Frida Nilsson

Ordförande Hållbarhetsutskottet

Innehåll

Inledning	4
Agenda 2030 – FN:s globala mål för hållbar utveckling	5
Så läses hållbarhetsprogrammet	8
Samhällsutmaningar som drivkraft	9
Sammanhållet och robust	10
God livsmiljö skapar trygghet och delaktighet	11
Samhällets levande infrastruktur	11
Klimatanpassning minskar sårbarheten	12
Koppling till Agenda 2030	12
Målområden	13
Insatsområden	13
Sunda livsvillkor	14
God och jämlik hälsa	15
Giftfri livsmiljö	16
Koppling till Agenda 2030	16
Målområden	17
Insatsområden	17
Hållbar resursanvändning	18
Grön tillväxt	19
Cirkulär ekonomi	19
En omställning för klimatet	20
Mänskliga resurser	21
Koppling till Agenda 2030	21
Målområden	21
Insatsområden	22
Tvärsektoriella perspektiv	24
Samverkan	25
Digitalisering	25
Innovation	26
Kunskap	26
Programmets relation till annan styrning	28
Uppföljning och revidering	30
Referenser	31

Inledning

Lidköpings kommun har under många år arbetat för en hållbar samhällsutveckling. Men det är första gången som vi har ett samlat program för social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet där det tydliggörs hur de tre dimensionerna är sammanlänkade och beroende av varandra. Hållbarhetsprogrammet baseras på en sammanslagning av Miljöplan för Lidköpings kommun (antaget av kommunfullmäktige juni 2017) och Program för social hållbarhet (antaget av kommunfullmäktige december 2018). Hållbarhetsprogrammet ska stärka hållbarhetsarbetet så att synergieffekter kan tas tillvara mellan de olika perspektiven och att åtgärder genomförs i en högre takt än idag. Hållbarhetsprogrammet ska också bidra till att definiera begreppet hållbar kommun och ge möjlighet att utvärdera om vi närmar oss visionen.

Hållbarhetsprogrammet synliggör strategiskt viktiga områden och komplexa samhällsutmaningar. Hållbarhetsprogrammet utgör också underlag för beslut om åtgärder som bidrar till att Lidköpings kommun når en hållbar samhällsutveckling och närmar sig de globala målen i Agenda 2030. Det ger oss, tillsammans med andra länder, en gemensam riktning för den globala hållbarheten och möjlighet att påverka lokalt, regionalt, nationellt och globalt.

Kommunens vision

Hållbarhetsprogrammet sätter fokus på kommunens vision ”En välkomnande och hållbar kommun”. Visionen beskrivs som: Vi vill att Lidköping ska uppfattas som en välkomnande kommun, både att besöka, bo och verka i. Vi vill också skapa det hållbara Lidköping. Därför har Lidköpings kommun beslutat att hållbar utveckling ska präglade all verksamhet och långsiktig planering.

Tre strategiska mål 2030 konkretiserar vägen till visionen:

- Erkänt god livskvalitet, hälsosam miljö och bra service för alla gör att fler flyttar till Lidköping och vi är minst 45 000 Lidköpingsbor.
- Lidköping är en mötesplats som har fördubblat antalet besökare.
- Det ska finnas jobb inom räckhåll för alla som vill bo i Lidköping och kommunikationer till och från Lidköping så man kan ta sig till och från utbildning och arbete.

Hållbar utveckling i Lidköping

Hållbar utveckling handlar om att uppfylla människors behov i dag utan att begränsa kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. För att uppnå detta krävs att vi har ett globalt perspektiv. Hållbar utveckling handlar om mänsklig välfärd och utveckling men också om en väl fungerande ekonomi och en hälsosam och livskraftig miljö. Visionen definierar att alla politiska beslut ska utformas på ett sätt som beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna i ett längre tidsperspektiv.

Att utvecklas i en mer hållbar riktning ställer höga krav på ledning och samordning av kommunens olika nämnder och bolag. Arbetet med Agenda 2030 och de globala målen kräver helhetssyn och internt tvärsanknätt samarbete samt en högre grad av partnerskap med medborgare, civilsamhällets organisationer, statliga myndigheter, näringsliv och akademi.

För att få genomslag behöver vi vara många som driver utvecklingen åt samma håll. Vi har alla olika mandat och resurser till förfogande men ansvaret är delat. Barn- och ungdomsperspektivet ska vara centralt i arbetet med att uppnå målområdena i programmet och i arbetet för hållbar utveckling.

Agenda 2030

– FN:s globala mål för hållbar utveckling

Agenda 2030 och de globala målen antogs av världens stats- och regeringschefer vid FN:s toppmöte i New York, den 25 september 2015. Agendan består av 17 mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Målet är att till år 2030 genomföra en samhällsförändring som leder till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling som skyddar vår planet, utrotar fattigdom och genererar en god välfärd för alla människor.

Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. De tre dimensionerna måste samverka och förhålla sig till varandra för att kunna bidra till en hållbar utveckling. Världens regeringar är ansvariga, men de globala målen berör oss alla och kommunen är en viktig aktör för att nå målen.

I princip samtliga mål i Agenda 2030 kan anses ha koppling till den verksamhet som bedrivs på lokal nivå. Kommunens engagemang är därför centralt. Mot denna bakgrund bär kommuner en stor del av ansvaret för att genomföra Agenda 2030, med möjlighet att definiera och prioritera genomförandet utifrån sina egna förutsättningar och utmaningar. I kommunernas grunduppdrag ingår t.ex. vård, skola, omsorg, samhällsplanering och samhällsutveckling som alla är direkt eller indirekt relaterade till genomförandet av agendans delmål.

I det här programmet används FN:s definition av hållbar utveckling som grundas på den så kallade Brundtlandrapporten: ”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov”. Hållbar utveckling betyder således långsiktighet och en förståelse för och kunskap om framtida generationers utmaningar och behov; hur ser barns och ungas villkor ut och hur ges de förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential, det så kallade generationsperspektivet.

FN:s organ Unesco utnämnde Vänerskärsgården med Kinnekulle till biosfärområde år 2010. Området omfattar stora delar av de tre kommunerna Lidköping, Götene och Mariestad. Biosfärområden är platser där man kan testa olika metoder för hållbar utveckling. Insatserna ska gynna naturvård, samhällsutveckling, utbildning och forskning. Varje biosfärområde formas utifrån de lokala förutsättningarna.

För Lidköpings kommun innebär de tre hållbarhetsdimensionerna följande:

Miljömässig hållbarhet

Grundförutsättningen för hållbar utveckling är att den biologiska mångfalden och ekosystemens funktionalitet bevaras och i vissa fall förstärks så att människans ekonomiska och materiella verksamhet på lång sikt anpassas till naturens bärkraft.

Miljömässig hållbarhet innebär att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan. Mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en långsiktigt god hushållning tryggas utifrån miljömässig, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt. Hushållning med material, råvaror och energi främjas.

Social hållbarhet

Social hållbarhet syftar till ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa och utan orättfärdiga skillnader. Det innebär också att tillgodose alla människors grundläggande behov och att säkra de mänskliga rättigheterna.

Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit till och förtroende för varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

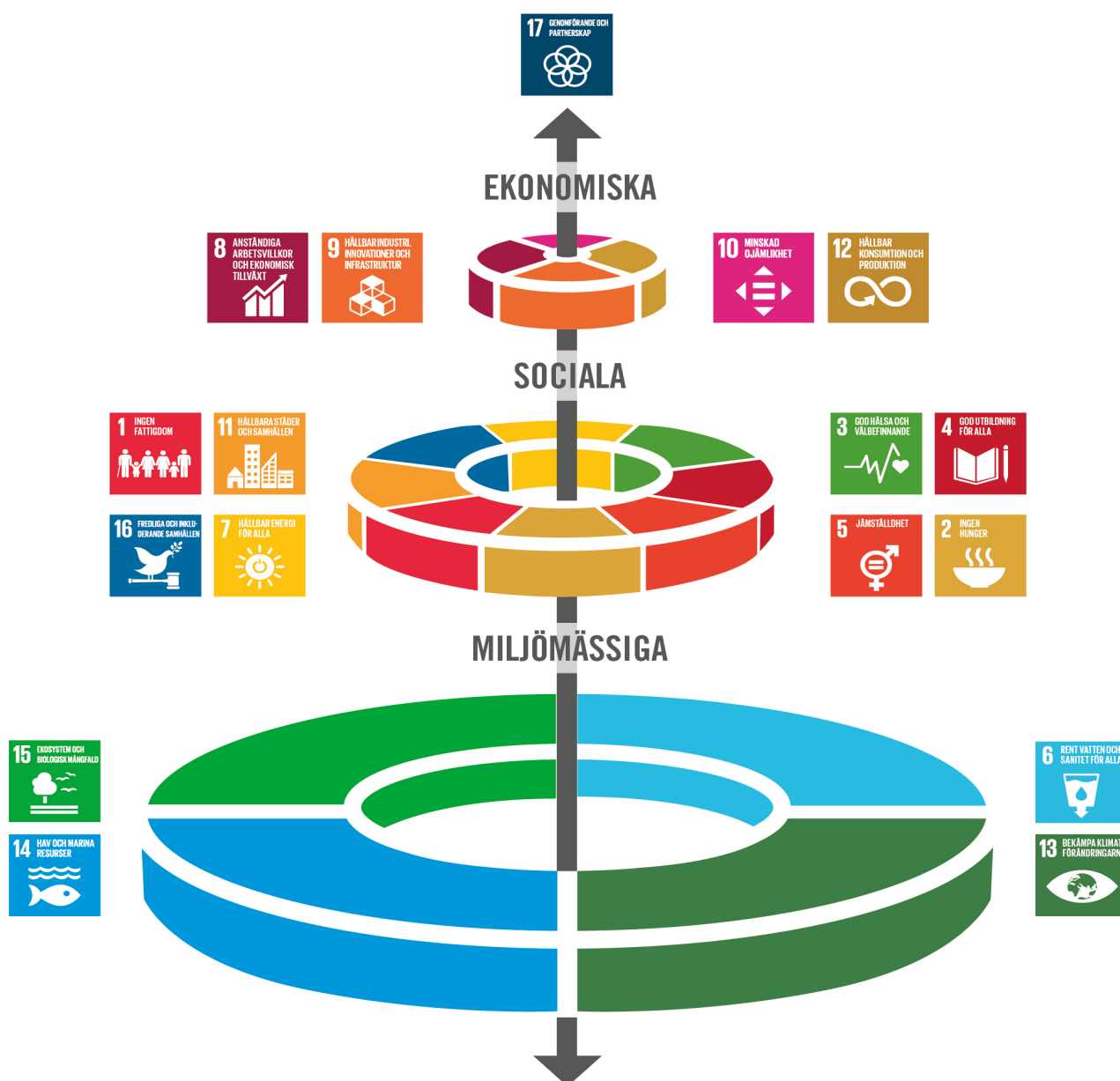
Ekonomisk hållbarhet

En hållbar ekonomisk utveckling är en ekonomi som är hållbar över tid och stödjer möjligheterna att nå de globala målen i Agenda 2030.

Ekonomisk hållbarhet är medlet för att uppfylla basbehoven och tillgodose kraven på hållbarhet och god livskvalitet. Samtidigt ska den ekonomiska hållbarheten säkerställa kommande generationers möjligheter till en god livskvalitet. En ökning av ekonomiskt kapital får inte ske på bekostnad av naturkapital eller socialt kapital.

Lidköpings kommun har en ekonomisk hållbarhet som medför positiva konsekvenser för den miljömässiga eller sociala hållbarheten.

Den ekonomiska dimensionen skiljer sig från den sociala och miljömässiga dimensionen på så sätt att de ekonomiska förutsättningarna är skapade av människan. Det ger oss också en möjlighet att skapa ekonomiska förutsättningar som styr mot en ökad social och miljömässig hållbarhet.

Bilden visar ett sätt att se de Globala målen - en tårta, där målen kopplas till de tre dimensionerna i hållbar utveckling. Det understa lagret, basen, är miljömässig hållbarhet. Planeten sätter ramarna, och de är inte förhandlingsbara. Därpå följer social och ekonomisk hållbarhet.

Modellen har utarbetats vid Stockholm Resilience Centre.

Så läser du hållbarhetsprogrammet

Hållbarhetsprogrammet tar sin utgångspunkt i ett antal samhällsutmaningarna som pekar ut områden där det finns behov av insatser för att ställa om till ett hållbart Lidköping.

Tre prioriterade områden har tagits fram utifrån innehållet i Miljöplan för Lidköpings kommun och Program för social hållbarhet. De tre prioriterade områdena har även en tydlig koppling till Agenda 2030 och de globala målen. De pekar ut de viktigaste områdena där vi behöver fokusera och öka takten i arbetet med omställning till ett hållbart samhälle. De tar också avstamp i de identifierade samhällsutmaningarna.

Hållbarhetsprogrammets tre prioriterade områden är:

- **Sammanhållet och robust**
- **Sunda livsvillkor**
- **Hållbar resursanvändning**

Respektive prioriterat område innefattar målområden som speglar de tre hållbarhetsdimensionerna. Målområdena konkretiserar vägen för kommunens arbete i riktning mot de Globala målen i Agenda 2030 och visionen ”Lidköping en välkomnande och hållbar kommun”.

Till varje målområde kopplas nyckeltal som underlag för bedömningen om utvecklingen inom målområdet går åt rätt håll.

Insatsområden är viktiga områden där långsiktiga åtgärder krävs inom kommunens verksamhet för att nå resultat inom hållbarhetsprogrammets målområden och bidra till Agenda 2030.

Under rubriken Koppling till Agenda 2030 redogörs för de globala mål som har beröring med det prioriterade området.

De tvärssektoriella perspektiven är verktyg och möjliggörare för omställning till ett hållbart samhälle och skyndar på förändringsprocessen.

Samhällsutmaningar som drivkraft

För att åstadkomma en hållbar samhällsförändring behöver vi möta ett antal samhällsutmaningar parallellt. Förändrade förhållningssätt och beteenden behöver prioriteras likväl som ökad förståelse i samhället och en medvetenhet hos individen för de åtgärder som behöver vidtas. Tillsammans och i samverkan kan vi nå en hållbar samhällsutveckling. Samhällsutmaningarna pekar ut områden där det finns behov av insatser för att ställa om till ett hållbart Lidköping.

Programmet tar sin utgångspunkt i följande samhällsutmaningar:

- Samtidigt som vi blir fler invånare och besökare ska vi bibehålla eller förbättra vår livsmiljö och livskvalitet. Det ställer krav på att vi planerar för ett sammanhållet och hållbart samhälle avseende den sociala, ekonomiska samt miljömässiga dimensionen.
- Hälsan i Lidköping är fortsatt god, och för stora delar av befolkningen utvecklas den positivt med förbättrade förutsättningar att leva ett gott liv. Samtidigt ökar skillnaderna i hälsa mellan olika grupper. Det ställer krav på strukturer som ökar de jämlika livsvillkoren.
- Det finns höga halter av miljö- och hälsoskadliga ämnen i vår livsmiljö. Det får negativa konsekvenser för människors hälsa och för omgivande miljö. Nuvarande utsläpp behöver minskas och förekomster av skadliga ämnen behöver om möjligt tas omhand.
- Utsläppen av växthusgaser är alltför höga och minskningstakten är alltför låg. Det ställer krav på en effektiv användning av alla naturresurser, en övergång till förnybar energi och förnybara råvaror.
- Idag används inte samhällets resurser i form av naturtillgångar, människor och kunskaper på ett resurseffektivt sätt. Det finns ett behov av en omställning till en samhällsnyttig utveckling och cirkulär ekonomi.
- Världens ekosystem är hotade, mycket på grund av mänsklig verksamhet och exploatering. Ekosystemen är dock helt livsnödvändiga för människan, den välfärd och det samhälle vi lever i. Robusta ekosystem globalt och lokalt, som levererar för oss livsnödvändiga produkter såsom mat, vatten, råvaror och ren luft är förutsättningar för social och ekonomisk hållbarhet.
- Det finns behov av en ökad samverkan mellan kommun, näringsliv, civilsamhälle och akademi för att kunna bygga det inkluderande och hållbara samhället. För att klara av välfärdsuppdraget är kommunen beroende av bred samverkan på lokal nivå men också på regional, nationell och internationell nivå.

SAMMANHÅLLET OCH ROBUST

Ett sammanhållet och robust Lidköping handlar om att möta både kända och okända utmaningar och förmågan att ta sig an dessa med ett hållbarhetsperspektiv. Robust används i detta program för att beskriva något som har förmågan att stå emot, anpassa sig efter och överleva stora påfrestningar. Motsatsen till ett robust samhälle är det sårbara samhället.

Den fysiska planeringen och samhällsplanering i stort spelar en viktig roll för en hållbar infrastruktur och ett robust och sammanhållet samhälle. Ett hållbart samhälle tillgodoser människors behov av en god livsmiljö och är samtidigt en del av förutsättningarna för en god och jämlik hälsa, trygghet och sociala sammanhang. Bevarande och användande av kulturmiljöer utgör också en viktig resurs för en god livsmiljö och hållbar samhällsutveckling. Samhällsplanering och en hållbar livsmiljö handlar om att organisera komplexa och ibland motstridiga intressen till en helhet för att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling i vår kommun.

God livsmiljö skapar trygghet och delaktighet

Boendet och den offentliga miljön har stor betydelse för att motverka utanförskap och segregation. Tillgång till samhällsservice, naturupplevelser, rekreation samt goda och inte minst jämlika kommunikations- och transportmöjligheter har också inverkan på livsmiljön. Invånare och besökare ska kunna röra sig tryggt, ha möjlighet att ta del av den offentliga miljön och kunna känna delaktighet i ett större sammanhang. Känslan av stolthet över den gemensamma miljön och bostadsområdet bidrar till att bygga ett samhälle som håller ihop och som är robust och inkluderande. Förutsättningarna att delta i samhällslivet varierar beroende på boende, ursprung, utbildning, ålder, kön, fysiska och psykiska funktionsnedsättningar och en rad andra faktorer. Om invånarna känner delaktighet och är aktiva i sin närmiljö ökar toleransen och tilliten till varandra samt förståelsen för sin omgivning.

Trygghet kan beskrivas som ett samlingsbegrepp för både fysiska, psykiska och existentiella aspekter på välbefinnande. Det finns flera faktorer som spelar roll för hur trygga vi känner oss, både individuella och generella. Trygghet kan handla om ekonomi, privata och offentliga relationer, självtillit, vår närmiljö och hela jordens miljö. När en individ är trygg och känner tillit ökar viljan att engagera sig i olika frågor, allt ifrån situationen i det egna kvarteret och lokalsamhället till de stora samhällsfrågorna. Medborgarnas möjlighet till inflytande och delaktighet i det lokala samhällets utveckling har blivit allt viktigare, dels för att skapa tillit till det demokratiska systemet och dels för att utveckla ett hållbart samhälle. Människor med olika bakgrund, behov eller förutsättningar ska ges samma möjlighet till delaktighet i samhället. Delaktighet kan få människor att växa, skapa gemenskap och mellanmänsklig tillit.

Samhällets levande infrastruktur

Natur och grönska är vår levande gröna och blå infrastruktur både i tätorterna och på landsbygden. Parker, alléer, villaträdgårdar, ängar, skogar, vattendrag, sjöar och hav hänger samman i ett komplext nätverk där djur och växter kan leva och sprida sig. Detta nätverk är helt avgörande för naturens förmåga att ge oss olika ekosystemtjänster. Sambanden i landskapet – infrastrukturen – behöver fungera för att naturen ska ge oss alla sina tjänster. Naturen förser oss med mat, vatten, råvaror och energi. Växtlighet kan exempelvis bidra till att sänka temperaturen och minska risken för negativa effekter vid värmeböljor, skapa naturliga luftströmmar som bidrar till stadsbris och fördröja större vattenmängder vid skyfall.

Nätverk av våtmarker och annan grönska ger bra rening och reglering av vatten. Träden bidrar till stor samhällsnytta genom att ta hand om luftföroreningar och ta upp koldioxid

”Genom ett bättre och starkare grönt nätverk skapas bättre förutsättningar för ekologiska samspel i staden, bättre sociala grundförhållanden i den offentliga miljön och även en attraktivare närmiljö som också ger en ekonomisk värdehöjning och efterfrågan av att bo och leva i Lidköpings kommun.”

Ur Stadsutvecklingsplanen, fördjupad översiktsplan för staden Lidköping, samrådshandling.

Nätverk av våtmarker och annan grönska ger bra rening och reglering av vatten. Träden bidrar till stor samhällsnytta genom att ta hand om luftföroreningar och ta upp koldioxid från luften och lagra kol. Naturen ger oss kunskap och inspiration och den gynnar både vår fysiska och mentala hälsa.

Klimatanpassning minskar sårbarheten

Även om det sker ett aktivt arbete i alla delar av världen för att minska utsläppen av växthusgaser, så kommer atmosfären att innehålla så höga halter av växthusgaser att en temperaturhöjning på jorden är oundviklig. Om medeltemperaturen ökar med 2 grader kommer klimatförändringarna sannolikt att vara mycket märkbara. Målsättningen enligt Parisavtalet är att hålla temperaturökningen under 1,5 grader.

Vi behöver därmed anpassa samhället till ett förändrat klimat. Klimatanpassning innebär att rusta samhället och olika verksamheter för de nya utmaningar som en ökad global uppvärmning ger. Klimatförändringarna resulterar bland annat i mer varierande klimat. Det leder till mildare och blötare vintrar om man jämför med medeltemperaturer och nederbörds mängder bakåt i tiden. En ökad global medeltemperatur förväntas resultera i stigande havsnivåer, ändrade flöden i vattendragen, längre perioder av torka och längre växtsäsong. Vi får sannolikt fler tillfällen med extremt väder. Vi behöver också ta hänsyn till hur Sverige påverkas av klimatförändringar i andra delar av världen.

Klimatanpassning gör att vi minskar vår sårbarhet för klimatrelaterade händelser. Arbetet kan gälla planering av bebyggelse och infrastruktur som vägar eller vatten- och avloppssystem. Andra exempel är rutiner inom vård- och omsorg, metoder inom skogsbruk eller säkerhetsfrågor inom elförsörjning.

Klimatanpassning medför oftast en kostnad. I de flesta fall är förebyggande investeringar betydligt billigare i ett längre perspektiv, jämfört med att ta kostnaderna för klimatkonsekvenser i efterhand. Anpassningsarbetet handlar till stor del om att fatta långsiktiga beslut under osäkra förutsättningar. Ett förändrat klimat skapar också möjligheter. En längre växtsäsong kan exempelvis öppna för nya grödor eller ytterligare skördar varje år. Klimatanpassning innebär att se till att dessa möjligheter tas tillvara.

Koppling till Agenda 2030

Det prioriterade området Sammanhållet och robust berörs främst av nedanstående globala mål.

Målområden 2030

- Lidköpings kommun har en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar samhällsplanering.
- Lidköpings kommun utvecklar ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheten och ta tillvara möjligheter.
- Lidköpings kommun har en attraktiv natur och sammanhängande grön- och blåstruktur, värdefull för såväl växt- och djurliv som för kommuninvånare och besökare.
- Invånarna i Lidköpings kommun känner sig trygga.
- Invånarna i Lidköpings kommun är delaktiga i och har möjlighet till inflytande över samhällets utveckling.

Insatsområden

Exempel på långsiktigt viktiga insatsområden inom kommunens verksamhet för att stärka ett sammanhållet och robust Lidköping:

- Främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster i hela kommunen.
- Utveckla värden och kvaliteter för att skapa attraktiva platser och öka tillgängligheten för friluftsliv.
- Säkerställa ett kommunövergripande systematiskt arbete med klimatanpassning.
- Samverka med lokala aktörer för att minska brottslighet och skapa inkluderande och trygga miljöer.
- Utveckla nya former för medborgardialog och medskapande som skapar förutsättningar för alla invånare att ta ett aktivt samhälls- och demokratiansvar.

SUNDA LIVSVILLKOR

Sunda livsvillkor handlar om att ge alla invånare i Lidköpings kommun jämlika förutsättningar till ett gott liv. Med livsvillkor menas förhållanden som omger en individ såsom bostad, utbildning och arbete. Livsvillkoren är en förutsättning för levnadsvanor vilka har stor betydelse för människors hälsa. Våra levnadsvanor kan bidra till en ökad förekomst av skadliga ämnen i miljön som påverkar människors hälsa och den biologiska mångfalden. Genom att leva på ett långsiktigt hållbart sätt skapas förutsättningar för sunda livsvillkor för allt levande även i framtiden.

God och jämlik hälsa

Sett ur ett globalt perspektiv är folkhälsan i Sverige mycket god. Trots att allt fler får en bättre hälsa och ökade förutsättningar att leva ett gott liv så ökar skillnaderna i hälsa i befolkningen. Skillnader beror till stora delar på ojämlikhet i livsvillkor. Klyftorna mellan socioekonomiska grupper är tydliga nästan oavsett vilket hälsoproblem det gäller.

Barn och ungdomars uppväxtvillkor är viktiga då den ojämlika hälsan ofta grundas tidigt i livet och följer med från barndom till vuxenliv. En av samhällets centrala uppgifter är att skapa förutsättningar för att barn ska få en bra uppväxt. Barnkonventionen slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrarnas eller andra vuxnas ägodelar. Barnets föräldrar har ansvar för uppfostran och att barnet utvecklar de förmågor som krävs för att leva ett gott liv. Samhället ansvarar för att stödja föräldraskapet och kan genom föräldraskapsstöd och tidiga samordnade insatser minska ojämlikhet och när det behövs vända en ogynnsam utveckling tillsammans med familjen. För kommunen gäller det att sträva efter en situation där alla människor har goda och jämlika möjligheter att leva ett gott liv samtidigt som det finns förutsättningar att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling.

Det finns ett ömsesidigt samband mellan hälsa och lärande. Utbildning skapar förutsättningar för ett ökat handlingsutrymme och lägger därmed en grund för en god hälsa. Utbildningsnivån är viktig som skyddsfaktor för att motverka framtida ohälsa. Den skapar också förutsättning för goda livsvillkor genom hela livet. Ju högre utbildningsnivå föräldrarna har desto större sannolikhet att deras barn kommer att lyckas i skolan. Det finns därför tydliga kopplingar mellan ungas behörighet till gymnasiet och vuxnas utbildningsnivå. Utbildning påverkar självklart individens möjligheter till etablering på arbetsmarknaden genom formella kvalifikationer, och blir sedan en bestämningsfaktor för både inkomst och yrkesklass. Det handlar om möjlighet att försörja sig men också om känslan av tillhörighet.

Alltför många ungdomar påbörjar sitt vuxenliv i långtidsarbetslöshet. Svårast att komma in på arbetsmarknaden har ungdomar utan fullföljd gymnasieutbildning, ungdomar som är utrikesfödda och kommit till Sverige i senare delen av tonåren samt ungdomar med psykiska funktionsnedsättningar. Utbildning och möjlighet till framtida försörjning är en förutsättning för ett ökat handlingsutrymme, men samhället måste även vara jämställt. Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Där är vi inte idag. Kunskap och tillgång till grundläggande fakta om kvinnors och mäns situation är elementärt för att kunna arbeta för ett mer jämställt samhälle. Det är i det vardagliga arbetet som jämställdhet skapas eller ojämställdhet vidmakthålls.

Giftfri livsmiljö

I Sverige ska vi till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Det är det övergripande målet för svensk miljöpolitik, det så kallade "Generationsmålet". Kort sagt ska vi skapa bra livsvillkor för allt levande. För oss människor handlar det om att skapa en hälsosam inom- och utomhusmiljö.

Många av de material vi använder till vardags innehåller fortfarande ämnen som skadar människors hälsa och miljön. De kemiska ämnen som människan tillverkar eller utvinnet ur naturen har starkt bidragit till en ökad välfärd. Men en del har också orsakat och orsakar fortfarande allvarliga skador på människor och miljö.

Det krävs ett fortsatt aktivt arbete för att minska vår exponering för skadliga ämnen. Vi kommer under lång tid framöver att få fortsätta att sanera byggnader från skadliga ämnen eller genom ventilation förhindra att det uppstår hälsoproblem på grund av radon i inomhusmiljön. Det är fortfarande ett antal tungmetaller i omlopp i samhället.

Ytterligare exempel på uppmärksammade miljö- och hälsoskadliga ämnen är organiska miljögifter. Många av de långlivade organiska miljögifterna är idag förbjudna för allmänt bruk i Sverige men de finns ändå kvar i naturen. Läkemedel är en speciell grupp kemiska ämnen, eftersom vi behöver dem för att bota och lindra sjukdomar. Andra ämnen som påverkar miljön kan förbjudas, men det gäller inte för läkemedel. Läkemedel som kommer ut i naturen påverkar fiskar och vattenlevande djur redan vid mycket låga halter. Antibiotika i miljön kan dessutom allvarligt hota vår hälsa.

Koppling till Agenda 2030

Det prioriterade området Sunda livsvillkor berörs främst av nedanstående globala mål.

Målområden 2030

- Invånarna i Lidköpings kommun har en god och jämlik hälsa.
- Invånarna i Lidköpings kommun ges förutsättningar att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling.
- Invånarna i Lidköpings kommun i yrkesverksam ålder har ett arbete eller annan sysselsättning.
- Invånarna i Lidköpings kommun har jämställda och jämlika uppväxt- och livsvillkor.
- I Lidköpings kommun har risken att utsättas för miljö- och hälsoskadliga ämnen i vår livsmiljö minimerats.

Insatsområden

Exempel på långsiktigt viktiga insatsområden inom kommunens verksamhet för att stärka sunda livsvillkor:

- Stärka arbetet med tidiga och samordnade insatser.
- Stärka hälsofrämjande insatser för att utjämna socioekonomiska skillnader.
- Säkerställa att kommunala insatser riktade till ungdomar utan arbete ökar möjligheten till egenförsörjning.
- Säkerställa samordnade insatser för att minska spridning och förekomst av skadliga ämnen i såväl inomhus- som utomhusmiljön.
- Säkerställa att upphandlingsprocessen styr mot målområdena.
- Stärka arbetet med att ge barn och unga förutsättningar till fullföljda studier och fortsatta studier på eftergymnasial nivå.

HÅLLBAR RESURSANVÄNDNING

Hållbar resursanvändning handlar om att göra val idag som får en positiv påverkan på framtiden samt omställning till en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi. God ekonomisk hushållning och ekonomisk hållbarhet är medel för att uppfylla basbehoven och tillgodose kraven på hållbarhet och god livskvalitet. Den ekonomiska styrningen måste i sin grund ange att bara en resursanvändning som är hållbar är lika med en effektiv resursanvändning. Beslut som fattas i dag ska föra oss i rätt riktning. Det är ett gemensamt ansvar att planering, finansiering, forskning och innovation drar åt samma håll.

Grön tillväxt

Om tillväxt tolkas som en ökning av bruttonationalprodukten (BNP) så kräver det bland annat att utsläpp av växthusgaser per krona i BNP ska minska mycket snabbare än ökningen av BNP. Sverige har visat att det är möjligt att öka BNP samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar. Om BNP ska ses som ett medel att nå samhällseliga mål och inte som ett mål i sig, kan diskussionen handla om vilka mål man vill uppnå och vilka vägar det finns att nå dessa mål. En utgångspunkt för en diskussion om vilka samhällseliga mål vi vill uppnå kan vara de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Grön tillväxt är idag den dominerande strategin för omställning till ett hållbart samhälle. Ett tydligt exempel är EU:s gröna giv som beskrivs som en tillväxtstrategi för att ställa om till en ekonomi där det inte finns några nettoutsläpp av växthusgaser år 2050, där ekonomisk tillväxt har frikopplats från resursförbrukning och inga platser eller människor lämnas utanför. Med hjälp av innovationer och investeringar i ny grön teknik ska det vara möjligt att både kunna driva en ekonomisk tillväxt och en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Den europeiska gröna given ska vara en färdplan för en hållbar ekonomi i EU:s medlemsländer. En cirkulär ekonomi är en central del av den gröna given. En viktig aspekt är också att omställningen blir rättvis för alla.

Cirkulär ekonomi

”En cirkulär ekonomi är ett verktyg för att minska samhällets resursanvändning och den miljöpåverkan som följer av denna.” Så står det i regeringens nationella strategi för omställning till cirkulär ekonomi. Om vi ska stoppa den globala uppvärmningen så behöver vi använda våra resurser mer hållbart, det vill säga bidra till att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling.

Utsläppen av växthusgaser från svensk konsumtion behöver minskas från cirka åtta ton per person och år till under ett ton per person i snitt till år 2050. Två tredjedelar av svenskarernas utsläpp kommer från hushållen, medan offentlig konsumtion och investeringar står för resterande tredjedel. Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp domineras av utsläpp från konsumtion av transporter, livsmedel och boende. Återstoden av utsläppen kommer från investeringar i exempelvis byggnader och maskiner, samt offentlig konsumtion, det vill säga de varor och tjänster som offentlig verksamhet köper in. Vi står inför en stor samhällsutmaning att skapa cirkulära system och affärsmodeller för användningen av material, som inte innehåller skadliga ämnen.

Cirkulär ekonomi brukar beskrivas utifrån en biologisk och en teknisk materialcykel. I den biologiska materialcykeln cirkulerar mat och biobaserade material som är lämpliga att återgå till naturen efter användning i samhället. I den tekniska materialcykeln cirkulerar produkter, komponenter och material som är producerade och designade för att kunna återanvändas, enkelt repareras, renoveras, moderniseras eller materialåtervinnas.

I den tekniska materialcykeln kan produkterna hanteras genom uthyrning, leasing eller retursystem för återanvändning för att förlänga livslängden och öka användningen av varje produkt, vilket minskar behovet av att tillverka nya produkter.

Den industriella och urbana symbiosen spelar också en viktig roll i det cirkulära samhället. I en sådan symbios sker en samverkan mellan företag eller mellan företag och offentlig verksamhet. Resurser som en verksamhet inte behöver kan komma till nytta hos någon annan. Det kan till exempel handla om energi eller avfall. Nyckeln till en väl fungerande cirkulär ekonomi är innovation längs hela värdekedjan, framgångsrika cirkulära affärsmodeller i näringslivet baserade på utbud och efterfrågan, samt samverkan med andra centrala aktörer i samhället. Många företag, organisationer och aktörer har redan börjat ställa om och utveckla cirkulära flöden och affärsmodeller.

Olika material- och produktströmmar har olika lång livstid. Väldigt mycket i vårt samhälle är tillverkat i en tid då det inte i samma utsträckning fanns regelverk eller förväntningar på en cirkulär hantering av materialet eller produkterna när de var uttjänta och blev avfall. För att sådana material eller produkter ska vara möjliga att reparera, renovera eller cirkulera som sekundära råvaror behöver de genomgå en särskild behandling så att de uppfyller dagens krav i regelverken. En avgiftning av kretsloppen är nödvändig för att vi ska få en hållbar cirkulär ekonomi.

En omställning för klimatet

En omställning från koldioxidintensiv till koldioxidneutral utveckling kräver genomgripande förändringar av samhället och de ska ske under en historiskt sett kort tidsperiod. Dagens investeringar i energi- och resurskrävande samhällsbyggande och ett fossilbaserat energisystem behöver istället styras mot satsningar som främjar förnybar energi, energieffektiviseringar och koldioxidneutrala material.

I omställningen finns möjligheter till andra stora positiva samhällseffekter, som bidrar till alla tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Det svenska näringslivet har redan visat att det finns en vilja, ambition och möjlighet att investera och ställa om verksamheten genom initiativet Fossilfritt Sverige.

Till år 2045 ska Sverige ha minskat de totala territoriella utsläppen med minst 85 procent och resterande maximalt 15 procent får täckas av så kallade kompletterande åtgärder. Det omfattar ökat upptag av koldioxid i skog och mark, utsläppsminskningar genomförda utanför Sveriges gränser, samt avskiljning och lagring av koldioxid från förbränning av biobränslen. Efter 2045 ska Sverige uppnå negativa utsläpp och i detta avseende är kompletterande åtgärder helt nödvändiga.

För att minska våra utsläpp av växthusgaser behövs ett kraftfullt agerande när det gäller elektrifiering av transporter och industri. Elproduktionen måste byggas ut med förnybara energikällor. Såväl fossila som fossilfria resurser behöver användas så effektivt som möjligt.

Mänskliga resurser

I Agenda 2030 beskrivs hälsoskillnader i befolkningen som en utmaning för en hållbar utveckling och ett effektivt nyttjande av samhällets resurser. Alla människor ska ges möjlighet att bidra med sina kunskaper och erfarenheter till samhällsutvecklingen och välfärden. När människor genom civilsamhället organiserar sig tillsammans för att de har gemensamt mål, ideal eller intresse av något slag skapar det förutsättningar för hållbar samhällsutveckling.

Mänskliga resurser måste anställas, utbildas, utvecklas och ges möjligheter och utmaningar för att de ska kunna realiseras. Över tid kan mänskliga resurser omvandlas till humankapital som avser kunskaper, färdigheter och den motivation som människor har, vilket ger ekonomiskt värde. Liksom ”vanligt” kapital så minskar humankapitalet gradvis med tiden ifall det inte underhålls. Detta synliggörs oftast i att individen glömmer bort färdigheter och kunskaper som hen har lärt sig en gång i tiden.

Medellivslängden har under lång tid ökat i Sverige och befolkningen blir allt äldre. Samtidigt är de äldre både friskare och mer välutbildade än tidigare generationer. Samhället behöver ta tillvara den seniora kompetensen och få den att fungera som stöd och resurs för den yngre generationen.

Koppling till Agenda 2030

Det prioriterade området Hållbar resursanvändning berörs främst av nedanstående globala mål.

Målområden 2030

- I Lidköpings kommun används resurser effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material.
- I Lidköpings kommun tar vi effektivt tillvara på människors förmåga, initiativ och kompetens.
- Lidköpings kommun har en ekonomisk hållbarhet som medför positiva konsekvenser för den miljömässiga eller sociala hållbarheten.

Detta målområde gäller till 2045

- Lidköpings kommun har inga nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären.

Insatsområden

Exempel på långsiktigt viktiga insatsområden inom kommunens verksamhet för att stärka en hållbar resursanvändning:

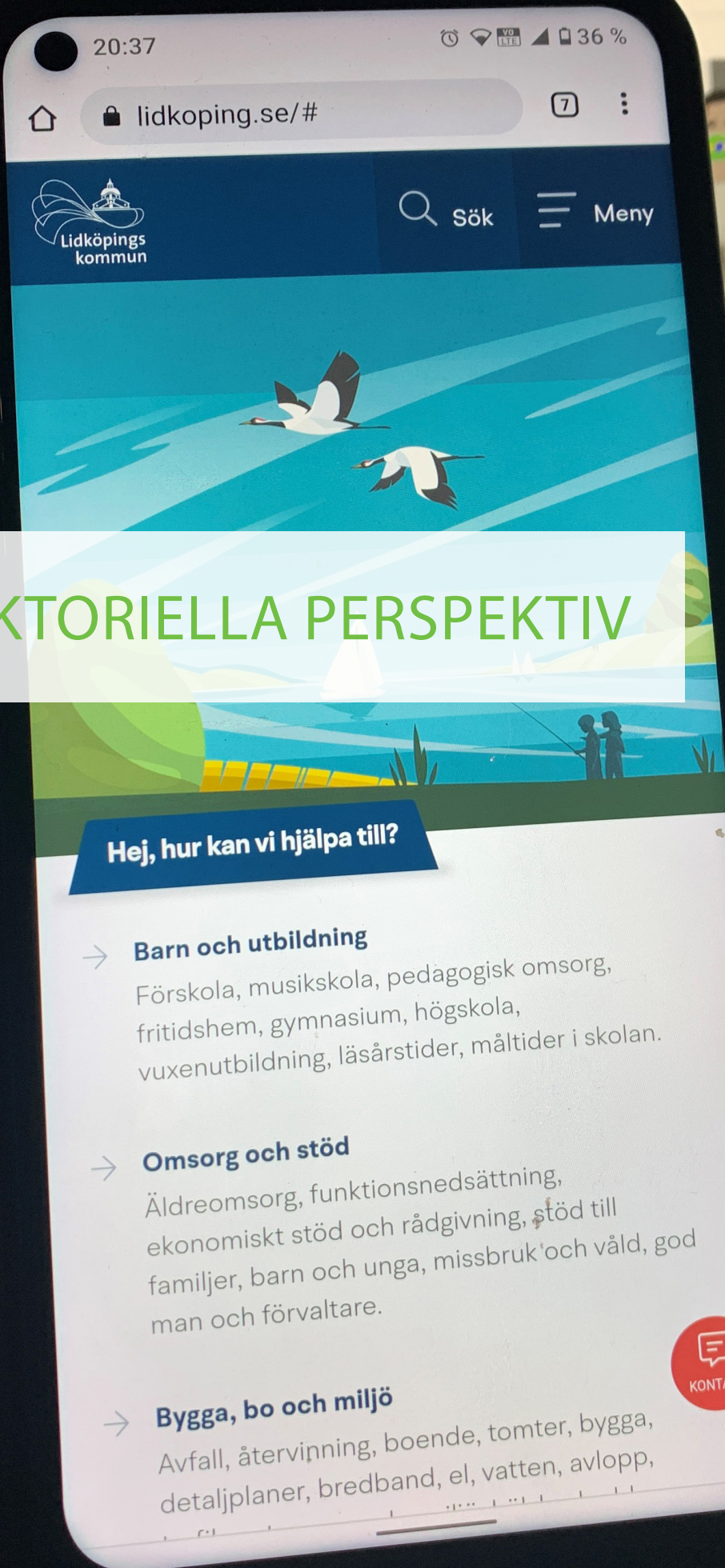
- Främja innovativa ekonomiska och finansiella system samt modeller med fokus på långsiktig hållbarhet.
- Beakta livscykelkostnad vid byggnation av fastigheter och anläggningar samt säkerställ ett resurseffektivt nyttjande och underhåll.
- Understödja förnybara drivmedel för transporter.
- Förbättra förutsättningarna för hållbar mobilitet.
- Stärka innovations- och näringslivsklimatet så att fler cirkulära företag kan växa och erbjuda sina produkter och tjänster.
- Skapa förutsättningar för industriell och urban symbios i Lidköping.
- Säkerställa rutiner för klimatanpassad respektive cirkulär kommunal upphandling.
- Skapa förutsättningar för ett effektivt tillvaratagande av människors förmåga, initiativ och kompetens.
- Främja digital delaktighet för alla invånare.

Hållbar resursanvändning
handlar om att göra val idag
som får en positiv
påverkan på framtiden.

TVÄRSEKTORIELLA PERSPEKTIV

De tvärsektoriella perspektiven är viktiga utgångspunkter för omställning till ett hållbart samhälle och skyndar på förändringsprocessen. De ska bidra till att vidga perspektiven och ge oss mod att våga prova det utforskade och leda oss i att tänka nytt.

Samverkan

Samverkan och samarbete mellan samhällets olika aktörer och nivåer är ett måste för att nå målen i Agenda 2030 och de utmaningar vi står inför. Agenda 2030 bidrar till att understryka hur vår tids stora utmaningar hänger samman och måste lösas genom ett samlat grepp. Tillsammans kan vi öka takten i omställningen genom stärkt dialog och samverkan, uthålligt engagemang och gemensamma satsningar. Vi behöver utmana oss själva att arbeta och samarbeta på nya sätt, vidga våra perspektiv, vara modiga, gå före och prova det utforskade.

Samverkan är föränderlig och nyskapande. I offentlig sektor blir det allt vanligare med samverkan men behovet av en ökad samverkan är fortfarande stort. Det finns många skäl till att kommuner samverkar med varandra – ekonomiska skäl genom samordning av resurser, underlätta den gemensamma kompetensförsörjningen eller samplaneringen för större möjligheter till utveckling, innovationer och nytänkande. Samverkan mellan kommun, näringsliv, civilsamhälle och akademi ger förutsättningar för nyskapande och innovation.

Det gemensamma ansvarstagandet för helheten och för samverkansprocessen kallas samansvar. Det innebär att alla aktörer känner ett ägandeskap för den gemensamma samverkansprocessen. Genom samansvar kan vi hantera de eventuella målkonflikter som uppstår längs vägen, till exempel när en positiv utveckling på ett område innebär en negativ utveckling på ett annat. Oavsett hur vi är organiserade behövs ett förhållningssätt och arbetssätt som stärker samansvaret och det gemensamma åtagandet är viktigt för helheten. Ju mer vi lyckas ta ett gemensamt grepp om samverkan, desto större är chansen att vi kommer till ett långsiktigt agerande.

Digitalisering

Digitaliseringen förändrar världen. Ny teknik och innovationer förändrar människors behov och beteenden och även hur samhällsservice utförs. Digitaliseringen kan bland annat ge invånarna ökade förutsättningar att få tillgång till information, delaktighet och inflytande på samhällsutvecklingen samt bidrar till att effektivisera offentliga verksamheter och till lösningar för ett fossiloberoende samhälle.

I Digitaliseringsprogram för Lidköpings kommun (antaget av kommunfullmäktige november 2018) definieras digitalisering som användning av digital teknik för att utveckla verksamhet, tjänster och att bygga samhället. Digitalisering kan hjälpa kommunen att bättre möta invånarnas och företagens behov av sammanhållen och lättillgänglig service, till exempel genom välfärdsteknik i vård och omsorg, digitaliserad samhällsbyggnadsprocess och ökad digitalisering av utbildningssystemet. Det kan ske samtidigt som verksamheten effektiviseras och en större öppenhet skapas.

När kontakterna mellan invånare och myndigheter i allt högre grad sker digitalt, ställs krav på säker datahantering och säkra system. Det finns också ett digitalt utanförskap som behöver brytas för att ge alla jämlika förutsättningar.

Ny teknik bär på en stor innovationspotential där artificiell intelligens (AI) förväntas få stor betydelse. Tillgång till digital information, som dessutom kan användas fritt främjar innovation, fler skräddarsydda lösningar för invånare och nya affärsmöjligheter.

Innovation

Innovation handlar om nya lösningar och nya perspektiv som svarar mot behov och efterfrågan i samhället och omvärlden. Värdet som skapas kan anta många former – ekonomiska, sociala eller miljömässiga. Innovation är ett långsiktigt systematiskt arbete och värdet för samhället uppstår när nya lösningar anammas och sprids.

Utmaningarna samhället står inför är stora och inte möjliga att lösa med mer pengar, det krävs nya sätt att arbeta, styra och samarbeta liksom en djupare förståelse för vad som skapar värde för våra invånare. Vi behöver modiga chefer och medarbetare. De förutsättningarna finns men mod och kreativitet måste också ges möjlighet att frigöras och innovationsförmågan behöver stärkas.

Genom att skapa en innovationskultur som genomsyrar hela verksamheten och där det är tillåtet att testa och söka efter nya lösningar men också där det är tillåtet att testa och ibland misslyckas kan en mer innovationsdriven organisation skapas. Samtidigt ska vi ta tillvara på det som redan fungerar bra. Då mobiliserar vi för att förverkliga och sprida hållbara lösningar och skala upp insatser som bidrar till att öka omställningstakten.

Innovations- och utvecklingskraften ökar när mångfald och jämställdhet betraktas som konkurrensfördelar. När invånarnas delaktighet och kreativitet, särskilt barns och ungas skaparförmåga, tas tillvara utvecklas morgondagens innovationer, tjänster och företag. Såväl privat och offentlig som ideell sektor och akademi behöver bidra till nya lösningar som gör att människor mår bra och känner sig trygga och delaktiga i vardagen.

Kunskap

För att kunna fatta beslut för hållbar utveckling ur alla perspektiv, med sikte på de Globala målen, krävs kunskap och kompetens. Det krävs modiga och medvetna beslut på alla nivåer för att ställa om till ett mer hållbart samhälle.

Vi har en del av den kunskap vi behöver för att ställa om, liksom regelverk, system, metoder, produkter och tjänster som har god effekt. Men det finns många kunskapsluckor som behöver fyllas, och vi behöver nya innovationer, också på systemnivå samtidigt måste vi bli bättre på att använda den kunskap och de lösningar som redan finns.

Forskning har gett oss kunskap om vår tids stora utmaningar men också pekat framåt mot nya lösningar. Men insikter och kunskap leder inte automatiskt till förändring. Faktaresistens och falska nyheter försvårar och hindrar det demokratiska samtalet. Motkraften stavas delaktighet, transparens och forskning.

Kunskap är nödvändig för att kunna tillgodogöra sig information och för att som samhällsmedborgare, som konsument och i arbetslivet kunna göra medvetna val om en hållbar livsstil, i förhållande till andra och naturen.

Hållbarhetsprogrammet sätter
fokus på kommunens vision...

” ...en välkomnande och
hållbar kommun. ”

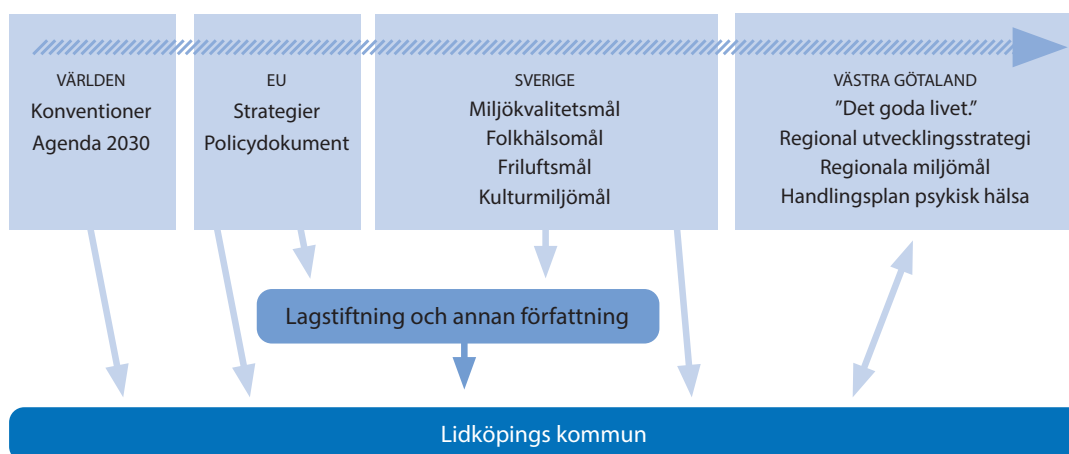
Vi vill att Lidköping ska uppfattas som en välkomnande kommun, både att besöka, bo och verka i.

Vi vill också skapa det hållbara Lidköping. Därför har Lidköpings kommun beslutat att hållbar utveckling ska prägla all verksamhet och långsiktig planering.

Programmets relation till annan styrning

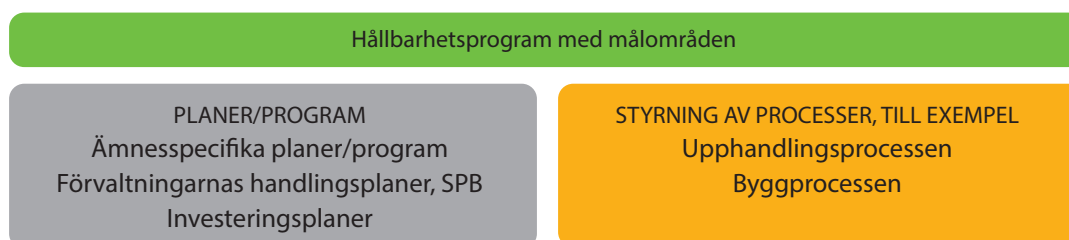
Det finns ett stort antal dokument på internationell, nationell och regional nivå som påverkar eller styr Lidköpings kommun. Styrning säkerställs genom att dokument som inte är juridiskt bindande, exempelvis från EU, inarbetas i Sveriges lagstiftning och annan författning.

Det är många dokument på olika nivåer som styr eller påverkar Lidköpings kommun. I bilden ges några exempel.

Hållbarhetsprogrammet pekar ut färdriktningen för att bidra till att nå de globala målen i Agenda 2030 och förverkliga kommunens vision "Lidköping en välkomnande och hållbar kommun". Hållbarhetsprogrammet identifierar utmaningar, prioriterade områden, målområden och insatsområden. Hela kommunorganisationen ansvarar för att bidra till måluppfyllelse utifrån hållbarhetsprogrammet och att identifiera och genomföra effektiva åtgärder med särskild prioritering av programmets insatsområden.

Lidköpings kommun har ett ledningssystem som kallas "Vårt arbetssätt". Genom ledningssystemet styrs kommunens processer. Hållbarhetsprogrammet kommer att utgöra ett styrdokument i vårt ledningssystem. Kommunens förvaltningar/nämnder ansvarar för att göra en analys av hur deras respektive processer påverkas av programmet och styra processerna i riktning mot hållbarhetsprogrammets målområden.

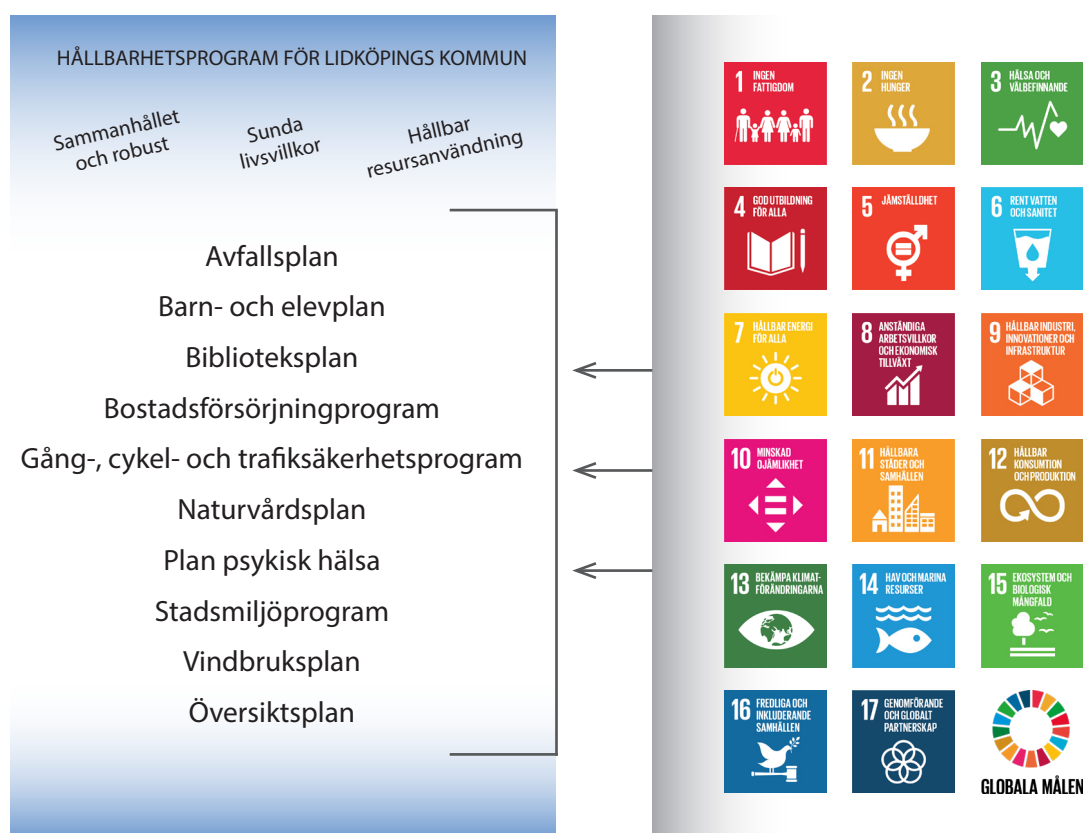
Hållbarhetsprogrammet utgör ett styrdokument i kommunens ledningssystem.

Hållbarhetsprogrammet är ett underlag vid beredning av nytt styrkort. I styrkortet finns de förtroendevaldas viljeinriktningar och prioriteringar under mandatperioden. De delar som anses särskilt prioriterade lyfts in i styrkortet och formuleras till mål.

Hållbarhetsprogrammets relation till andra planer och program.

Hållbarhetsprogrammet fungerar som ett paraply för andra program och planer som har direkt koppling till de områden som berörs i programmet. I hållbarhetsprogrammet pekas ett antal utmaningar ut. Genom målområdena anges en riktning. I de underliggande planerna och programmen, som exempelvis Avfallsplan, Barn- och elevplan eller Plan psykisk hälsa, ges mer detaljerade beskrivningar av mål och åtgärder. Genom kommunens ämnesspecifika program/planer säkerställs att kommunen arbetar med samtliga globala mål.

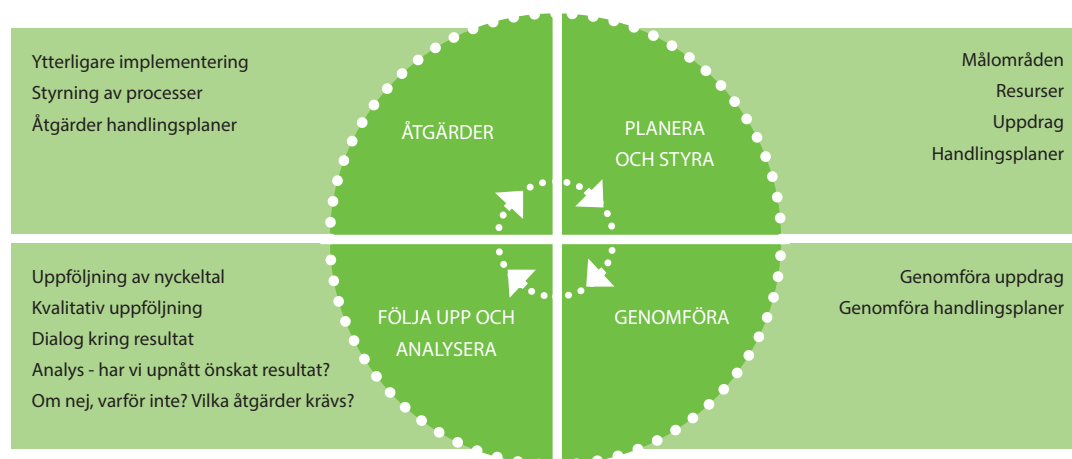

Kommunen har många planer/program som anknyter till hållbarhetsprogrammet och de globala målen. Genom kommunens ämnesspecifika program/planer säkerställs att kommunen arbetar med samtliga globala mål.

Uppföljning och revidering

Hållbarhetsutskottet följer kontinuerligt upp hållbarhetsprogrammet. Uppföljningen sker dels genom dialog med förvaltningar/nämnder och bolag/bolagsstyrelser och dels genom uppföljning av programmets nyckeltal. Dessa följs upp i samband med årsredovisning och dokumenteras i särskild rapport. Utfallen av nyckeltalen analyseras och en bedömning görs av måluppfyllelsen och utvecklingen inom målområdena samt om genomförda åtgärder är tillräckliga och har avsedd effekt. Rapportering görs till Hållbarhetsutskottet och kommundirektörens ledningsgrupp. Rapporten utgör ett underlag för beredning av nytt styrkort och vid revidering av förvaltningarnas/nämndernas handlingsplaner.

En gång per mandatperiod görs en redovisning till kommunfullmäktige genom uppföljning av hela hållbarhetsprogrammet. Denna uppföljning kommer att vara ett underlag vid revidering av hållbarhetsprogrammet. Revidering av programmet sker en gång per mandatperiod.

För att uppnå förbättringar sker ett strukturerat arbete som grundas på planering, genomförande av åtgärder, uppföljning, analys och genomförande av förbättringsåtgärder.

Referenser

Miljöplan för Lidköpings kommun 2017-06-19
Program för social hållbarhet 2018-2030

Andersson, Thomas och Liff, Roy (2012) Multi-professional cooperation and accountability pressures – Consequences of a post-new public management reform in a new public management context, Public Management Review.

Bottheim, Karoline och Zingmark, Anna (2019) Att lyckas leda i samverkan. Länka publishing.
Boverket (2019) Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen.
Brottsförebyggande rådet (2021) Bra.se

FN (2015) Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling (Svensk översättning av FN:s Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development).

Folkhälsomyndigheten (2021) Folkhälsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (2019) Öppna jämförelser: Folkhälsa.

Forskningsrådet Formas (2019) Kunskap för hållbar omställning - Ett underlag till Sveriges forsknings- och innovationspolitik 2021–2024.

Glokala Sverige (2020) Arbetsbok Agenda 2030. Ett informationsmaterial från projektet Glokala Sverige - Agenda 2030 i kommuner och regioner.

Jämställdhetsmyndigheten (2020) Sveriges jämställdhetspolitik.

Klimatanpassning.se – SMHI |Varför klimatanpassa?

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (2018) Nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd.

Naturvårdsverket (2019) Grön infrastruktur och fysisk planering – så kan planeringen bidra.

Naturvårdsverket (2019) Rapport 6879 Underlag till regeringens klimatpolitiska handlingsplan – kortversion.

Naturvårdsverket (2021) (naturvardsverket.se) Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser.

Naturvårdsverket (2021) (naturvardsverket.se) Så följer vi upp klimatmålen.

Regeringen (2016) Proposition 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken.

Regeringen (2016) Skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

Regeringen (2017) Proposition 2017/18:249 God och jämlik hälsa – En utvecklad folkhälsopolitik.

Regeringen (2019) Proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Regeringskansliet, Finansdepartementet och Utrikesdepartementet (2018) Handlingsplan Agenda 2030 – 2018-2020.

Regeringskansliet, Miljödepartementet (2020) Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige.

Sveriges kommuner och regioner - Guide för planering, uppföljning/analys och åtgärder i kommunövergripande styrning.

Sveriges kommuner och regioner (2014) Uppdrag psykisk hälsa. Tidiga listan-börja med barnen.

Sveriges kommuner och regioner (2018) Strategi för hälsa.

Tidningen Extrakt (2021) Träd utanför fönstret minskar risk för depression.

Tidningen Extrakt (2021) Utan träd får vi inga hållbara städer.

Unicef (2020) Barnkonventionen

Vinnova (2021) Vinnova.se

Västra Götalandsregionen (2018) Rapport "Det är i det lokala man finner komplexiteten..." Betydelsen av migrationsbakgrund, socioekonomiska och strukturella faktorer för skolmisslyckanden.

Västra Götalandsregionen (2020) Var det bättre förr? Regionrapport 2020 - Hållbar utveckling i Västra Götaland.

Västra Götalandsregionen (2021) Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021 – 2030.

Nilsson J. m fl. (2000). Integrerad regional riskbedömning och riskhantering. LUCRAM

- Lund University Centre for Risk Analysis and Management.

Institutionen för hållbar utveckling, miljövetenskap och teknik vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) Stockholm. Hur definierar vi hållbar ekonomisk utveckling? En introduktion till olika strategier för att nå hållbar ekonomisk utveckling. Framtagen av professor Göran Finnveden.

Lidköpings kommun
531 88 Lidköping
0510-77 00 00
www.lidkoping.se